

Grafų Tiškevičių koplyčia vilios turistus

Denisas NIKITENKA

2017 09 13 12:00

7:40

Jau kitą vasarą garsioji grafų Tiškevičių koplyčia Kretingoje turėtų būti atverta visuomenei. Deniso Nikitenkos (LŽ) nuotraukos

A-A+

Istoriniu detektyvu pagarsėjusi grafų Tiškevičių koplyčia Kretingoje netrukus sulauks restauratorių. Iki kitų metų vasaros senosiose kapinėse esantis XIX amžiuje statytas neogotikinis kultūros paveldo objektas už beveik 213,5 tūkst. eurų bus pritaikytas lankyti ir taps atviras visuomenei.

„Norime, kad koplyčia taptų ne tik pagarbia grafų Tiškevičių, jų giminės atstovų amžinojo poilsio vieta, bet ir edukacine erdve. Žmonės galėtų aplankyti kriptą, išvysti restauruotus grafų sarkofagus, taip pat sužinoti apie kitus garsius kretingiškius, palaidotus senosiose kapinėse. Koplyčios antžeminėje dalyje ateityje galėtų būti rengiami kamerinės muzikos vakarai, eksponuojamas sakralinis menas, skaitomos paskaitos, poezija“, – „Lietuvos žinioms“ pasakojo Kretingos muziejaus direktorė Vida Kanapkienė.

Restauratoriai įsitikinę, kad sutvarkyti Tiškevičių koplyčią bus ne taip ir paprasta, mat teks įveikti į ją besiskverbiančią drėgmę.

Išgarsėjo žaibiškai

Kretingos grafų Tiškevičių paveldas Kretingoje kasmet sulaukia vis naujų potėpių ir yra atkuriamas, pritaikomas visuomenei etapais.

Didžioji darbų dalis iki šiol buvo atliekama Tiškevičių dvaro ansamblio teritorijoje, o šį rudenį veiksmas persikels į senąsias miesto kapines. Jose visų dėmesį kausto 1893 metais paskutinio Kretingos grafo Aleksandro Tiškevičiaus (1864–1945) rūpesčiu pastatyta raudonų plytų koplyčia. Ši vieta 2014-aisiais pateikė vieną didžiausių istorinių sensacijų Lietuvoje.

REKLAMA

Archeologai pastato rūsyje, betoniniuose postamentuose, aptiko paslėptus didikų palaikus. Vienoje slėptuvių buvo užmūryti Žiemos sodo įkūrėjo Juozapo Tiškevičiaus (1835–1891) ir jo žmonos Sofijos Tiškevičienės (1837–1919) palaikai. Grafai buvo palaidoti prašmatniuose sarkofaguose. Mokslininkams ir muziejaininkams praardžius sutuoktinių palaikų slaptavietę paaiškėjo, kad grafų amžinojo poilsio vieta prieš kelis dešimtmečius buvo apiplėšta.

Kituose betoniniuose postamentuose rasti dar du sarkofagai. Vienas jų – su vos penkerių metų grafų anūkės Marijos palaikais, o kitame sarkofage palaidotos moters tapatybė iki šiol nežinoma. Toje pačioje kriptoje prieš keletą dešimtmečių buvo ir trys mediniai karstai. Kaip paaiškėjo, vienas

karstas buvo tuščias, kituose – XVII amžiuje gyvenusių Kazimiero ir Jadvygos Tiškevičių palaikai.

Šiuo metu Kėdainiuose už 34 tūkst. eurų restauruojamas prašmatniausias iš rastųjų J. Tiškevičiaus sarkofagas. Šiuos darbus finansavo Kultūros paveldo departamentas ir Kretingos rajono savivaldybė. Kitais metais turėtų būti restauruojamas didiko sutuoktinės S. Tiškevičienės sarkofagas, tai kainuos apie 32 tūkst. eurų.

XX amžiaus trečiąjį dešimtmetį A. Bagdonavičiaus darytame piešinyje matyti, jog koplyčios fasadinėje pusėje, abipus arkinių durų į mauzoliejų, buvo dveji laiptai, juosiami aukštos tvoros.

Iššūkiai restauratoriams

Praėjus trejiems metams į kriptą sugrįš ne tik archeologai, kurie prižiūrės darbus, bet ir restauratoriai – jau ne vieną Vakarų Lietuvos istorinę vertybę naujam gyvenimui prikėlusios UAB „Pamario restauratorius“ specialistai. Darbų vertė – beveik 213,5 tūkst. eurų (Europos Sąjungos ir Kretingos

rajo savivaldybės lėšos).

Restauratoriai pirmą kartą bandė tvarkyti grafų Tiškevičių koplyčią prieš daugiau nei dešimtmetį. Tačiau labai greitai paaiškėjo, kad darbai atlikti netinkamai: neįrengta koplyčios rūšio ventiliacija ir hidroizoliacija, todėl dėl pastate tvyrančios drėgmės nuo sienų gabalais ėmė kristi tinkas, drėgmė veržėsi pro pamatus.

Anot UAB „Pamario restauratorius“ direktoriaus pavaduotojo Algimanto Zokaičio, dabar restauratorių laukia nemenki iššūkiai.

„Kriptos sienos, visa patalpa – persisunkusi drėgme, vidinės sienos padengtos druska. Mūsų tikslas – sustabdyti drėgmės skverbimąsi, todėl teks atlikti sudėtingus hidroizoliacijos darbus. Pagal sutartį darbus turėsime baigti iki kitų metų gegužės, tačiau ir paskui greičiausiai teks grįžti, nes drėgmę išguiti yra ne taip paprasta. Tai gali trukti metus. Grafų palaidojimo vietoje bus atlikti apdailos darbai, įrengtas grindų šildymas. Vėliau, rudenį, revizuosime ir žiūrėsime, kaip atrodo patalpos, šalinsime drėgmės sukeltą poveikį“, – „Lietuvos žinioms“ pasakojo jis.

Planuojama demontuoti visus tris betoninius postamentus-sarkofagų slėptuves, paliekant tik vieno jų (prie šoninės sienos) rekonstrukciją.

Vaizdas pasikeis ne tik koplyčios kriptoje, bet ir iš išorės: ketinama atkurti tarpukariu dar buvusią tvorą ir laiptus. XX amžiaus trečiąjį dešimtmetį Gerardo Bagdonavičiaus darytame piešinyje matyti, jog koplyčios fasadinėje pusėje, abipus arkinių durų į mauzoliejų, buvo dveji laiptai, juosiami aukštos tvoros. Jos dabar nelikę nė ženklo, tik žemių pylimas.

„Atstatysime tą sieną, reikės rasti jos pirminę vietą, todėl dirbs ir archeologai. Antžeminėje koplyčios dalyje dėl lėšų trūkumo bus atliekami tik apdailos darbai“, – kalbėjo bendrovės atstovas.

Kretingos muziejaus vadovybė yra užsiminusi, jog norint visiškai sutvarkyti Tiškevičių koplyčią reikėtų apie 500 tūkst. eurų. Tad šiemet nebus restauruojami medinis altorius, senovinės choro stalės, vitražiniai langai, trafaretinė lubų tapyba ir kita.

Nauja niša

Kretingos muziejus puoselėja planus, jog visuomenei atverta Tiškevičių koplyčia galėtų padėti pažinti ir kitus šio garsaus Žemaitijos miesto šviesuolius.

„Dėl objektyvių priežasčių grafų koplyčia su kripta būdavo užverta. Tik per Vėlinės žmonės galėdavo atiduoti pagarbą didikams ir žvilgtelėti į mauzoliejų. Restauruotas paveldo objektas turėtų tapti nauju turistų, o ir vietos žmonių traukos centru. Kreipsimės į Kretingos rajono savivaldybę, kad būtų įsteigtas naujas etatas. Norėtume įdarbinti žmogų, kuris šiltuoju metų sezonu, nuo gegužės iki spalio, prižiūrėtų koplyčią ir priimtų lankytojus. Taip pat jis vestų iš anksto užsakytas ekskursijas“, – „Lietuvos žinioms“ pasakojo V. Kanapkienė.

Direktorės manymu, bilietą į koplyčią būtų galima įsigyti Kretingos muziejuje, jis kainuotų 50 centų.

„Esama dar daug svarstymų, kaip pagarbiai ir informatyviai pateikti visuomenei šį objektą. Jau apsispręsta, kad kripta bus atskirta stiklo siena, už kurios – sarkofagai ir karstai. Tai ne tik muziejinė, bet ir memorialinė vieta. Diskutuojame, kaip elgtis su įkapėmis“, – dėstė ji.

Ši tema – bene jautriausia Kretingos muziejininkams. Grafas Tiškevičius buvo palaidotas su dviem kardais, iš kurių rastas vienas – jo nesugebėjo pasiekti kapų plėšikai. Jie nepavogė ir masyvaus sidabrinio didiko kryžiaus. Rastas S. Tiškevičienės vestuvinis žiedas, įdomūs ir kituose sarkofaguose aptikti porceliano gėlių vainikai bei kita.

Viena vertus, pagal laidojimo tradicijas, įkapės turėtų būti šalia mirusiųjų, bet tada jų niekas nematys. Kita vertus, radinius reikėtų eksponuoti ir rodyti žmonėms.

Anot V. Kanapkienės, grafų koplyčia galėtų būti ir

orientyras pažinti daugiau šio krašto šviesuolių. Senosiose kapinėse abipus Vilniaus

gatvės ilsisi pirmasis Lietuvos botanikas, vienuolis Jurgis Ambrozijus Pabrėža, vienas Lietuvos kariuomenės kūrėjų, generolas, Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus įkūrėjas, archeologas Vladas Nagevičius, žymus Kretingos krašto kraštotyrininkų patriarchas Ignas Jablonskis, vos 25-erių 1927 metais, eidamas tarnybines pareigas, žuvęs Kretingos nuovados viršininkas, savanoris Kazys Grižas ir kiti.

„Yra idėja prie savo kraštui, Lietuvai nusipelnusių žmonių antkapių pastatyti akmeninius kuoliukus su informacija. Tai būtų vienas akcentų jamžinant Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetį. Kapinės taptų ir informacijos šaltiniu, tad norime suvienyti šiuos du dalykus: Tiškevičių koplyčią ir pačias kapines. Jos irgi yra svarbus istorijos, krašto pažinimo šaltinis“, – mintimis dalijosi direktorė.

Koplyčios antžeminėje dalyje vasarą bei per Vėlines planuojama organizuoti sakralinės muzikos vakarus, poezijos skaitymus.

„Tai turėtų būti teminiai ir prasmingi renginiai. Pavyzdžiui, skirti Kretingai nusipelnusiems, kapinėse palaidotiems žmonėms. Būtų galima skaityti paskaitas apie juos, paviėšinti biografijas. Norime atiduoti duoklę ne tik grafams Tiškevičiams, bet ir kitiems Kretingos šviesuoliams“, – kalbėjo V. Kanapkienė.

Grafų Juozapo ir Sofijos (kairėje) sarkofagai bus restauruoti bei grąžinti į šeimos mauzoliejų senosiose Kretingos kapinėse.